
IN MEMORIAM MARJON ARENDS

"Ik ga voor eigenzinnigheid, respect en vertrouwen"

Eigenzinnig was zij, respect straalde van haar af en vertrouwen schonk je haar met gemak: Marjon Arends, sociaal psychiatrisch verpleegkundige pur sang is op zaterdag 16 februari 2008 overleden. Zij mag met recht kwartiermaker, innovator en uitvoerder van de sociale psychiatrie genoemd worden. We verliezen een zeer gewaardeerde collega die in veel SPV-harten zal voortleven.

Vijfentwintig jaar lang heeft Marjon als SPV bij een Riagg gewerkt. Zij heeft haar kennis en ervaring dertig jaar lang gedeeld en overgebracht. Zij deed dit via feministische therapie, de transculturele systeembenadering, supervisie, trainingen, het docentschap en het schrijven van artikelen. Marjon is bijna een decennium lang, van januari 1994 tot en met april 2002, een van de drijvende krachten van ons vaktijdschrift Sociale Psychiatrie geweest. Naast de nodige redactioneels, heeft zij talloze artikelen geschreven.

Haar opleiding tot systeemtherapeut, opleider en supervisor beschrijft zij als 'een uitzonderlijke weg met lessen van meesters uit verschillende culturen.' De transculturele systeembenadering vormde voor haar een belangrijke inspiratiebron. Vanuit diversiteit zocht zij altijd naar samenhang.' Die kreeg vorm en werd gevoed via haar werkzaamheden met en voor het Collectief voor Transcultureel Therapeuten (CTT) dat in 1996 werd opgericht. Dit collectief bouwde voort op het werk van de intervisiegroep Feminisme en Systeemtherapie (1984) waar Marjon ook deel van uitmaakte. Het CTT is een transculturele denktank, methodiekontwikkelaar, intervisiegroep en systeemtherapie praktijk. De leden zijn allen docent, trainer, supervisor en systeemtherapeut en werken op vele fronten aan de interculturalisatie van de hulpverlening.

Tijdens de afscheidsceremonie op 21 februari j.l. was de voorzitter van onze beroepsvereniging Frans Verberk aanwezig in de overvolle Aloysiuskerk in Utrecht. Nel Jessurun maakte bekend dat het Collectief voor Transcultureel Therapeuten heeft besloten het opleidingsinstituut te vernoemen naar Marjon Arends: Het Marjon Arends Instituut

Zoals al werd geschetst was Marjon op veel terreinen actief. Veel collegae die de VO-SPV volgden, hebben mede dankzij haar inspirerende lessen, diepgang weten aan te brengen in hun hulpverleningspraktijk. Daarom zal als laatste haar collega en leidinggevende Riet van Dommelen (opleidingsmanager VO-SPV) van de Hogeschool Utrecht aan het woord komen. Tijdens de afscheidsceremonie van Marjon vertelde zij het volgende:

"Het was 1988 toen ik je leerde kennen als studente aan de Voortgezette Opleiding Extramurale geestelijke gezondheidszorg, later de VO-SPV. Je was net in dienst en je had je sporen al behoorlijk verdiend in de praktijk van de sociale psychiatrie. Je hebt mede vorm gegeven aan de directieve therapie en je omringde je met toonaangevende gezins- en relatietherapeuten.

Voor heel veel studiegroepen VO-SPV ben je betekenisvol geweest. Je was deel van een staf die heel lang bij elkaar is geweest. Ik noem Dorry Schopman, Frans van Mierlo, Kees de Winter. Een geheel eigen opleiding toen, in een steeds groter wordend cluster wetenschap en onderzoek en beroepsspecialisaties van de Hogeschool Utrecht.

Niet alleen gaf jij deze waarachtigheid vorm in je docentschap, maar je gaf ook taal aan je boodschap. Heel lang heb je voor de beroepsvereniging van Sociaal Psychiatrisch verpleegkundigen in het blad Sociale psychiatrie geschreven. Een artikel van je was "Onze bril waardoor wij kijken". Het ging over de betekenissen van metaforen en de kracht van verhalen in de hulpverlening. Metaforen en verhalen krijgen betekenis in hun eigen culturele context en daar lag voor jou dan ook de opening om het contact te verdiepen. Eind jaren negentig kwamen er veranderingen. De BAMA structuur werd omarmd in het hoger onderwijs. De dominantie van het klinische oordeel ging steeds meer plaats maken voor onderbouwing, de evidence based practice. Kortom veel veranderingen in een huis dat mede door jou zo mooi was ingericht, maar toch aan renovatie toe was.

En toen was het november 2002. Je was er al bang voor, maar opnieuw werden er kwaadaardige cellen vastgesteld. In jouw leven had je al vaak voor grote beproevingen gestaan en deze overwonnen. Je hebt echter met deze constatering altijd geweten dat je je op enig moment gewonnen zou moeten geven. Marjon we hebben heel vaak versteld van je gestaan. Hoe vaak heb je niet gezegd: "Ik kan nog niet dood, men is er nog niet klaar voor" en je ging door. Heel vaak verdrietig en teleurgesteld in jezelf omdat je vond dat je niet meer betrouwbaar was. Vaak heb ik je op jouw verzoek ingepland en ging het toch niet door omdat je lichaam je terugfloot. Toch wilde je daar niet in geloven. Je wilde zo graag. Natuurlijk, als op dit niveau van docentschap de eis tegenwoordig een Master opleiding is, dan ga ik die doen riep je dan. Moesten we je hier tegen beschermen? Nee, dit was ook Marjon, voortdurend grenzen verleggen waar het kon, hoopvol, enthousiast, passievol en vaak spiritueel gedragen. Ongelooflijk uit hoeveel bronnen je voortdurend kon putten. Hoe je je eigen koers bepaalde om overeind te blijven. Een wijze, indrukwekkende vrouw. Hoe vaak heb ik dat mensen niet horen zeggen de laatste dagen. Hangen aan het leven om je gestelde opdrachten te volbrengen of te vervolmaken. Marjon, hoe heb je je nog ingezet om samen met Marijke Buwalda het opleidingscontinuüm voor de GGZ verpleegkunde neer te zetten. Je inspanningen bij de HBO'v om de psychiatrie in het nieuwe curriculum mee op te bouwen. Hoe heb ik me altijd gesteund gevoeld door jou in het communiceren van onze keuzes in het ingewikkelde veld van de Geestelijke Gezondheidszorg. Hoe indrukwekkend was je rentree vaak als het weer een beetje met je ging. Mooi, stralend en positief. Je leek zelfs soms wat verlicht. Hoe diep was het verdriet als we met je de wetenschap deelden dat je op enig moment zou worden ingehaald. Je was instaat om ons allemaal zo nabij te houden en ons te laten delen. Het is nog maar kort geleden dat je belde en me liet weten dat je nu naar het licht verlangde. De pijn en complicaties hadden je voorgoed gevangen."

Lieve Marjon vaarwel en rust zacht.

Publicaties

- Pannekeet, C., Arends, A.M., Briefkani, M., Cavga, M., Jessurun, C.M., Nooy, T., Orucu, H., Smoor, J. en Wiersma, E. (1987), *Op weg naar een geïntegreerde hulpverlening. Een RIAGG project voor Turken en Marokkanen*, Maandbl. Geest. Volksgez. 42, 755-769.
- Arends, A.M., Boon, S., Don, H., Jessurun, C.M., en Voogt A. de (1989) *Feminisme en Systeembenadering*, Eigen publicatie (vertaling in het Engels verkrijgbaar).
- Voogt, A. de, Arends, A.M., Boon, A.M., Don, H.M., en Jessurun, C.M. (1989) *Heksenwerk, Feministische systeemtherapie Reactie op artikel van Els Hooft*, Maandblad voor Geestelijke Volksgezondheid 44, 32-36.
- Jessurun, C.M. en Arends, M. (1990) *Omgaan met verschillen*, Tijdschrift voor Systeemtherapie 2, 126-143 (Engelse vertaling verkrijgbaar bij de auteurs).
- Arends, A.M., (1991) PIJN, In: *RIAGG hulpverlening aan Turken en Marokkanen*. Redactie: Pannekeet, C., Meppel: Boon, pp. 25-43.
- Arends, A.M. (1991) *Werken met gezinnen 1*, In: Riagg hulpverlening aan Turken en Marokkanen Redactie: Pannekeet C., Meppel: Boon, pp. 109-123.
- Arends, A.M. en Jessurun, C.M. (1991) *Omgaan met verschillen, In: RIAGG hulpverlening aan Turken en Marokkanen*. Red: Pannekeet, C., Meppel: Boon, pp. 89-108.
- Arends, A.M. en Koopmans, R. (1993) *Vrouwenwijsheid*, Cicco Magazine, 3.
- Arends, A.M., en Jessurun, C.M. (1995) *Kan wit ook een beetje zwart zijn. Pleidooi voor een kleurrijkere hulpverlening*, Maandbl. Geest. Volksgez. 50, 243-257 (ook in Engels beschikbaar).
- Arends, A.M. (1989) *'Een sociaal psychiatrisch verpleegkundig boeket'*, Plektrum 27, 25-26, Uitg. NVSPV.
- Arends, A.M. (1989) *Rouwen en rouwen om een kind*, Vakblad voor Sociale Psychiatrie 47, 55-56, Uitg. NVSPV
- Arends, A.M. (1996) *Is rehabilitatie transcultureel genoeg? Een signaal van een rehabilitatie project*, Vakblad voor Sociale Psychiatrie 38, 37-39, Uitg. NVSPV
- Arends, A.M. (1998) *Het ondergesneeuwde lichaam*, Vakblad voor Sociale Psychiatrie 51, 13- 25, Uitg. NVSPV
- Arends. A.M. (2000) *De bril waardoor we kijken*, Vakblad voor Sociale Psychiatrie 57, 33-41, Uitg. NVSPV
- Arends, A.M. Venneman, B. (2001) *Door vragen wordt men wijs*, Vakblad voor Sociale Psychiatrie 62, 7-15, Uitg. NVSPV.
- Arends, A.M. en Kuiper M. de (2001) *Wat is reflectie? Een praktische handleiding*, VVKV (Vereniging Van Kinder-Verpleegkundigen), 32-37.
- Arends, A.M. (2004) *Kortdurende Verpleegkundige Behandeling*, Utrecht: Eigen publicatie Hogeschool van Utrecht.
- Arends, A.M. (2005) *Meerstemmig, diversiteit in supervisie*, Utrecht werkstuk voor de erkenning van supervisor voor de LVSB